

LIEVE VANDAMME

Boekbespreking

Congo voor beginners van Tony Busselen

Het boek *Congo voor beginners*¹ van Tony Busselen leest als een roman. Dit neemt echter niet weg dat hij zeer nauwkeurig tewerk gaat. Aan cijfers, gegevens en informatie van verschillende oorsprong ontbreekt het inderdaad niet. En dat is erg nuttig voor wie wil proberen om dit grote, mooie land een beetje beter te begrijpen.

Ondanks een lang verblijf in Congo, kende ik de geschiedenis van dit land slechts bij stukjes en beetjes. Het boek gaf mij de gelegenheid om de verschillende delen aan elkaar te lijmen in een samenhangend historisch kader.

Eerst en vooral, de aderlating van drie eeuwen slavenhandel, die gans Afrika te gronde richtte en die tegelijk de snelle ontwikkeling van de industrialisering van onze wereld mogelijk maakte.

Daarna de Belgische kolonisatie. Eerst was Congo privaat bezit van koning Leopold II, daarop volgde de eigenlijke kolonisatieperiode – gedurende 75 jaar werden enorme winsten opgestapeld. Deze winsten werden verkregen door het werk van een groeiend aantal onderbetaalde, met geweld geronselde arbeiders. De uitbuiting groeide onophoudelijk. Op een dag in Kinshasa vertelde een staatsburger uit Kwilu mij, dat in de koloniale tijd Unilever een nieuwe bediende had aangesteld op de palmplantages. Aan de ingang van de hangar, waar de kisten met palmnoten gewogen werden, schudde deze man hard met de kisten om het volume te verminderen. Van de drie volle kisten bleven er slechts twee over en het loon werd onmiddellijk verlaagd.

Terwijl de kolonisatie Congo niet heeft opgebouwd, heeft zij wel degelijk België opgebouwd. Het leger, de administratie en de Kerk hebben elk hun rol gespeeld. De weinige proteststemmen van ambtenaren, militairen en religieuzen die zich in deze periode lieten horen, kunnen eervol vermeld worden. De schrijver legt uit dat enerzijds een echte bourgeoisieklasse nooit van de grond kon komen en dat anderzijds de arbeiders zich niet konden organiseren in vakbonden.

Sinds de jaren 1950 vloeiende er geen investeringen terug naar het land. Het tienjarig ontwikkelingsplan zal worden gefinancierd met leningen, die na de onafhankelijkheid overgedragen worden naar de nieuwe Congolese Staat. Hier ligt de oorsprong van de reusachtige Congolese schuldenlast.

Volgens België werd de onafhankelijkheid “toegekend” in 1960. In feite werd zij afgedwongen door de mobilisatie van het Congolese volk. Heel belangrijk daarbij is ook te begrijpen welke politieke strategieën de Verenigde Staten, Europa en België volgen op het Afrikaanse continent. Nu eens steunen deze landen de Congolese politici, dan weer verwerpen zij ze (eerst Tshombé, dan Mobutu), naargelang de internationale context van het ogenblik.

De moeilijke geboorte van de nationalistische stroming in Congo, die op repressie stuitte, en de steun aan de pro-koloniale machten, worden in het boek duidelijk uitgelegd. Laurent Kabila sprak op het einde van zijn leven zoals voordien Lumumba. “Wij zullen Congo opbouwen door ons werk. Wij hebben geen behoefte aan een geschonken onafhankelijkheid.” Jammer genoeg heeft de geschiedenis zich herhaald. Kabila werd op zijn beurt vermoord. Het boek nodigt ons uit om even terug te kijken naar de duizenden wenende inwoners van Kinshasa tijdens zijn begrafenis en te luisteren naar de getuigenissen over zijn daden gedurende de korte periode van vrede. In België is dit alles veel te weinig bekend.

Tony Busselen laat goed uitkomen hoe groot de inzet is. “Het ongeluk van dit land is zijn rijkdom”, zegde de jonge president Joseph Kabila. Het is belangrijk om deze economische realiteit, alsook het zwakke budget van de Congolese regering voor ogen te houden. Deze realiteit is de erfenis van 75 jaar kolonisatie, 36 jaar neokoloniale dictatuur, 5 jaar agressieoorlog (van 1998 tot 2003) en van drie jaar internationale voogdij gedurende de overgangsperiode van 2003 tot 2006.

De auteur gaat niet akkoord met degenen die zeggen: “Spreek ons niet meer over slavernij of de koloniale periode. Als het slecht gaat met Congo, dan is dat enkel te wijten aan de Congolezen zelf.” Onderliggend daarbij de hele litanie over “corruptie, gebrek aan een goed bestuur, ...” Wij moeten dan ook de verborgen agenda van de regeringen van de Verenigde Staten, Canada en Europa eens van meer nabij bekijken. De vrees dat de buit, bestaande uit enorme reserves aan grondstoffen en landbouwpotentieel, zou ontsnappen aan de hebzucht van onze multinationals is de werkelijke grond van deze hatelijke en leugenachtige uitspraken tegen de huidige Democratische Republiek Congo. Kobalt, koper, industriële diamant ... vormen de werkelijke inzet van deze verborgen oorlog in het Oosten van Congo en die de Westerse wereld blijkbaar niet wil doen stoppen ...

Joseph Kabila, in 2006 verkozen tot president, wil de heropbouw van de Democratische Republiek Congo realiseren met een vijf-wervenprogramma: infrastructuur, onderwijs en gezondheidszorg, water en elektriciteit, huisvesting en werkgelegenheid. Ter gelegenheid van de 50-jarige onafhankelijkheid van Congo maken veel te weinig reportages gewag van de eerste verwezenlijkingen: men legde grote verkeersassen aan en de ontsluiting van het binnenland is opgestart. Het contract met China is door zijn omvang het symbool geworden van deze vijf werkerterreinen. Ondanks de remmingen opgelegd door de Wereldbank en het Internationaal Muntfonds, ondanks de catastrofale erfenis van een lang verleden, alsook de voortdurende druk van de regeringen van de Verenigde Staten, Canada en Europa voor een betere dienstverlening aan de multinationals, ten koste van de belangen van het Congolese volk, gaat de uitvoering van het plan vooruit. Al deze hindernissen maken de taak echter niet gemakkelijk voor de Congolese regering.

Bovendien, wanneer ik op de avond van de bewuste 30e juni 2010 op het plein voor het Paleis van het Volk stond, heb ik de jongeren duidelijk horen zeggen: “Hé, Mundele (blanke), we hebben je hier niet meer nodig, wij doen het nu met de Chinezen.”

Dit boek helpt de historische waarheid herstellen en een realiteit begrijpen, die beetje bij beetje ontsnapt aan de denkwereld van een Westerling die gewoon is aan de imperialistische en koloniale methoden. In het nawoord trekt Isabel Minon van Intal haar conclusies en pleit zij ervoor om in België solidariteitsbanden aan te knopen met dit volk dat zijn land probeert op te bouwen, een land dat even groot is als België, Nederland, Luxemburg, Frankrijk, Duitsland en Italië samen.

De Nederlandstalige versie verscheen onder de titel *Congo voor beginners* bij Epo in Antwerpen, 2010. ISBN: 9789064455896 Paperback (12,5 x 20 cm) – 200 p. Prijs: 14,95 €.

Noten

1 Tony Busselen, *Une histoire populaire du Congo*, 184 pagina's, uitgeverij Aden, 2010